

<p>дослідження складається за структурою та змістом висновку експерта, за такими винятками:</p> <p>у вступній частині висновку зазначається, хто і коли звернувся до установи чи безпосередньо до експерта із замовленням про проведення дослідження;</p> <p>опускається запис, який стосується відповідальності особи, що проводить дослідження, за надання завідомо неправдивого висновку.</p>	<p>консультаційне повідомлення спеціаліста складаються за структурою та змістом висновку експерта, за такими винятками:</p> <p>у вступній частині висновку, повідомлення зазначається, хто і коли звернувся до установи чи безпосередньо до спеціаліста із замовленням про проведення дослідження;</p> <p>опускається запис, який стосується відповідальності спеціаліста, що проводить дослідження, за надання завідомо неправдивого висновку.</p> <p><u>Висновок спеціаліста, консультаційне повідомлення спеціаліста підписуються особою, яка була залучена до проведення експертних досліджень – спеціалістом.</u></p>
---	---

Т.І. Савчук

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри криміналістики та
судової експертології факультету №1
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

ПОНЯТТЯ «ВЗАЄМОДІЇ» ЯК КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Повнота, об'єктивність і всебічність розслідування злочинів багато в чому зумовлена організацією чіткої взаємодії слідчих з оперативними працівниками. Правильно організована взаємодія дає змогу об'єднати та ефективно використовувати процесуальні і оперативно-розшукові можливості для вирішення завдань кримінального судочинства.

Поняття «взаємодія» має міждисциплінарне значення і трактується різними галузями науки та сферами життя майже однозначно. Як вважають ряд авторів, при аналізі сутності взаємодії треба виходити із загального до часткового, тобто із філософського поняття взаємодії до його інтерпретації у сфері діяльності органів внутрішніх справ. Науковці сходяться на думці, що поняття взаємодії в правоохоронних органах є лише конкретизацією поняття взаємодії, яке використовується в науці соціального управління, котре, у свою чергу, можна розглядати як конкретизацію філософського поняття взаємодії [1, с. 499 – 500].

Так, у філософському розумінні взаємодія означає категорію, що відображає процеси впливу різноманітних об'єктів один на одного, їх взаємну обумовленість, зміну стану, взаємоперехід, а також породження одним об'єктом іншого [2, с. 57]. У теорії управління взаємодію розуміють як узгоджену за місцем та часом сумісну діяльність, спрямовану на досягнення загальної мети [3, с. 12 – 15]. Під взаємодією в правоохоронних органах розглядають засновану на законах та підзаконних актах, погоджену за метою, місцем та часом діяльність різних ланок системи органів внутрішніх справ з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю [4, с. 4].

Тобто взаємодія правоохоронних органів відбувається між різними структурними підрозділами та службами. У криміналістичній літературі існують різні визначення поняття «взаємодія». Так, В.Ф. Статкус під взаємодією розуміє узгоджену діяльність слідчого з органами дізнання, що ґрунтується на законі та відомчих нормативних актах і спрямована на розкриття, розслідування, припинення і запобігання злочинам шляхом найбільш ефективного поєднання методів і засобів, властивих цим органам, при збереженні таємниці попереднього слідства і джерел отримання негласної інформації [5, с. 37]. Іншу позицію займає Г.А. Матусовський, визначаючи взаємодію як узгоджену діяльність правоохоронних та інших державних органів і посадових осіб у процесі розкриття та розслідування злочинів спрямовану на досягнення спільної мети з найменшими затратами сил, засобів та часу [6, с. 157 – 158]. На думку Р.С. Белкіна, взаємодія є однією із форм розслідування злочинів, що полягає в заснованому на законі, узгодженому за цілями, місцем та часом співробітництві слідчого з органом дізнання [7, с. 31]. В.В. Пивоваров та А.І. Щербина під взаємодією органів досудового слідства та дізнання розуміють засновану на вимогах закону і відомчих нормативно-правових актів, узгоджену

за проміжними та кінцевими цілями діяльність адміністративно і службово незалежних один від одного органів, яка координується слідчим і здійснюється при комплексному поєднанні та ефективному використанні повноважень, методів і засобів, що ними наділені ці органи, для розкриття злочинів [8, с. 47]. Із наведених визначень видно, що вчені неоднозначно трактують взаємодію з погляду на коло її суб'єктів.

Ми поділяємо позицію тих авторів, які вважають, що взаємодія існує в широкому та вузькому розумінні, залежно від кола суб'єктів, які беруть в ній участь. У криміналістичному аспекті взаємодія повинна розглядатись саме з урахуванням вузького чи широкого її змісту [9, с. 20 – 21]. Зважаючи на це, можуть виділятися наступні види взаємодії: 1) взаємодія слідчого з контролюючими органами при розслідуванні злочинів; 2) взаємодія слідчого та органу дізнання при розслідуванні злочинів; 3) взаємодія слідчого з обізнаними особами при розслідуванні злочинів; 4) взаємодія слідчого з недержавними структурами при розслідуванні злочинів. Крім того, уявляється правильним виокремити внутрішню та зовнішню взаємодію. Під внутрішньої взаємодією може розглядатися узгоджена діяльність слідчого із структурними підрозділами та службами одного і того ж органу. А під зовнішньою взаємодією – узгоджену діяльність слідчого з іншими правоохоронними або контролюючими органами, а також недержавними структурами при розслідуванні злочинів.

Таким чином, взаємодію як криміналістичну категорію можна розглядати у широкому та вузькому значенні як зовнішню або внутрішню узгоджену діяльність слідчого із іншими підрозділами, органами та структурами, спрямовану на виявлення та всебічне і об'єктивне розслідування злочинів.

Література:

1. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: [підручник] / В.М. Плішкін ; за ред. Ю.Ф. Кравченка. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 702 с.
2. Философский энциклопедический словарь / под ред. Л.Ф. Ильичева, П.Н. Федосеева, С.М. Ковалева, В.Г. Панова. – М. : Сов. Энциклопедия, 1983. – 840 с.
3. Козлов Ю.М. Координация в управлении народным хозяйством / Ю.М. Козлов. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1976. – 172 с.
4. Ермаков К.К. Взаимодействие и координация в органах внутренних дел : [лекция] / К.К. Ермаков – М. : Акад. МВД СССР, 1971. – 314 с.

5. Статкус В.Ф. Взаимодействие следователя с сотрудниками оперативных аппаратов органов внутренних дел при возбуждении уголовного дела / В.Ф. Статкус. – М. : Высш. шк. МВД, 1973. – 126 с.

6. Матусовский Г.А. Экономические преступления: криминалистический анализ / Г.А. Матусовский. – Х. : Консум, 1999. – 480 с.

7. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия / Р.С. Белкин. – М. : Мегатрон XXI, 2000. – 334 с.

8. Пивоваров В.В. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ : [монографія] / В.В. Пивоваров, Л.І. Щербина. – Х. : Право, 2006. – 176 с.

9. Взаємодія при розслідуванні економічних злочинів : [монографія] / [А.Ф. Волобуєв, І.М. Осика, Р.Л. Степанюк та ін.] ; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва. – Х. : Курсор, 2009. – 320 с.

Є.Ю. Свобода

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри криміналістичних експертиз

(Національна академія внутрішніх справ, м. Київ)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

Входження в європейський простір як стратегічний напрям сучасної української держави є об'єктивно та історично зумовлений її національним, культурним та правовим розвитком. Одним із кроків на шляху до євроінтеграції є гармонізація українського законодавства, із законодавством країн Європейського Союзу.

Залучення осіб, що володіють спеціальними знаннями у кримінальному судочинстві зумовлене обставинами кожної конкретної справи, де є потреба у використанні певного роду знань, що виходять за межі побутових, загальнотеоретичних і забезпечують реалізацію сторонами кримінального провадження права на справедливе правосуддя. Правове регулювання досудового розслідування і судового провадження процесуальних дій, у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, здійснюється Кримінальним Процесуальним Кодексом України (далі КПК) [1], яким передбачено, що учасниками кримінального провадження можуть бути особи, що володіють науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, такі як спеціаліст, експерт.